

спеціалістів з метою висловити свою думку з приводу найбільш доцільних заходів, щодо обвинуваченого з метою його перевиховання.

Специфіка організації розслідування кримінальних справ щодо злочинів неповнолітніх визначається особливостями пов'язаними з віковим, фізичним та психічним станом обвинувачених, значної частини свідків та потерпілих, що обумовлено негативними моментами їх морального розвитку, соціальною, правовою незрілістю та іншими факторами. Участь захисника у справі про злочин неповнолітнього є обов'язковою. Захисник повинен приймати активну участь у досудовому слідстві і суді, та слідкувати за чітким дотриманням прав неповнолітньої особи.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30.
2. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 5.07.2012 року.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р.

Крот М.А.

студентка,

Науковий керівник: Моторигіна М.Г.

асистент,

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ОБШУК ЖИТЛА ЧИ ІНШОГО ВОЛОДІННЯ ОСОБИ ЯК СЛІДЧА (РОЗШУКОВА) ДІЯ

Статтею 62 Конституції України встановлено, що вина особи має бути доведена в законному порядку, а обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом. Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України) закріпив багато новел, які стосуються доказів і доказування у кримінальному провадженні, зокрема, положення, які визначають підстави та порядок визнання доказів недопустимими.

Аналіз норм кримінального процесуального законодавства надає можливість констатувати, що КПК України встановив жорсткі вимоги до допустимості доказів, відповідно до яких будь-який доказ, отриманий із порушенням порядку, передбаченого КПК України, внаслідок істотного порушення прав і свобод людини, визнається недопустимим та не може бути використаний при прийнятті процесуальних рішень, на нього не може посилатися суд при ухваленні судового рішення. Отже, при проведенні слідчих дій, які є основним способом збирання доказів у кримінальному провадженні, значно підвищуються вимоги законності їх проведення, дотримання прав і законних інтересів не тільки осіб, які беруть у них участь, але й тих, права та законні інтереси яких можуть бути обмежені або порушені під час їх проведення [1, с. 2].

Однією зі слідчих дій, передбачених КПК України, є обшук, який являє собою процесуальне обстеження житла чи іншого володіння особи, а також окремих осіб з метою виявлення і фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, зняття кримінального правопорушення, майна, яке здобуто в результаті його вчинення, а також установа місцезнаходження розшукуваних осіб [2, с. 389].

Необхідно зауважити, що довгий час законодавчо не було закріплено визначень понять «житло» та «інше володіння особи», що призводило до певних складнощів на практиці, але зараз цю прогалину усунуто. Відповідно до ч. 2 ст. 233 КПК України під житлом особи розуміється будь-яке приміщення, яке знаходиться у постійному чи тимчасовому володінні особи, незалежно від його призначення і правового статусу, та пристосоване для постійного або тимчасового проживання в ньому фізичних осіб, а також всі складові частини такого приміщення. Причому не є житлом приміщення, спеціально призначені для утримання осіб, права яких обмежені за законом. Під іншим володінням особи розуміються транспортний засіб, земельна ділянка, гараж, інші будівлі чи приміщення побутового, службового, господарського, виробничого та іншого призначення тощо, які знаходяться у володінні особи.

Для проведення будь-якої слідчої дії необхідна наявність відповідних підстав. Фактичною підставою проведення обшуку є наявність достатніх відомостей, що вказують на можливість досягнення його мети [2, с. 389]. Юридичною підставою є ухвала слідчого судді (ч. 2 ст. 234 КПК України).

Відповідно до ч. 1 ст. 236 КПК України ухвала про обшук житла чи іншого володіння особи може бути виконана слідчим чи прокурором. Для участі в проведенні обшуку може бути запрошений потерпілий, підозрюваний, захисник, представник та інші учасники кримінального провадження. З метою одержання допомоги з питань, що потребують спеціальних знань, слідчий, прокурор для участі в обшуку має право запросити спеціалістів.

Згідно з ч. 7 ст. 236 КПК України при обшуку та огляді слідчий, прокурор має право оглядати і вилучати речі і документи, які мають значення для кримінального провадження. Крім цього, у ч. 7 ст. 223 КПК України, що містить вимоги до проведення слідчих (розшукових) дій, зазначено, що обшук житла чи іншого володіння особи здійснюється з обов'язковою участю не менше двох понять незалежно від застосування технічних засобів фіксування відповідної слідчої (розшукової) дії.

Необхідно також зупинитися на процесуальних гарантіях досягнення мети обшуку та виконання законних вимог слідчого, прокурора під час його проведення. Відповідно ч. 3 ст. 236 КПК України слідчий, прокурор мають право заборонити особам, присутнім при обшуку, залишати місце обшуку до його закінчення та вчиняти будь-які дії, що заважають його проведенню. Невиконання цих вимог тягне за собою передбачену законом відповідальність. Але аналіз чинного законодавства свідчить про відсутність юридичної відповідальності за такі діяння [4, с. 13].

Обшук житла чи іншого володіння особи може проводитися за певною напрацьованою тактикою. З урахуванням завдань, що послідовно вирішуються в ході обшуку, в науковій літературі виділяють чотири його етапи: 1) попередній етап; 2) оглядовий етап; 3) детальний етап; 4) етап фіксації результатів обшуку [3, с. 29].

Попередній етап включає в себе прибуття до місця обшуку та проникнення на об'єкт, який підлягає такій слідчій дії. Під час оглядового етапу остаточно визначається план проведення обшуку, розподіляються обов'язки між членами слідчо-оперативної групи, уточнюється розклад роботи на місці обшуку, готуються технічні засоби, вибирається найбільш ефективна послідовність та тактика проведення обшуку. Найбільш складним та відповідальним періодом обшуку є детальний етап, оскільки в його ході здійснюється обстеження місця проведення обшуку та пошук предметів і особи, а також вирішується питання про відношення до кримінального провадження виявлених при обшуку предметів та осіб. Останній етап являє собою фіксацію результатів проведення обшуку, основним засобом якої є протокол, що повинен відображати хід та результати слідчої (розшукової) дії і відповідати вимогам ст. 104 КПК України. Вилучені предмети описуються в межах, які дозволяють індивідуалізувати їх та зафіксувати ознаки та особливості, які можуть бути з часом втрачені. З цією метою описуються зовнішній вигляд, реквізити та склад документів, вказується найменування, кількість, вага, об'єм, розміри предметів, їх стан, які є дефекти, стан упаковки, номери та інші ознаки [3, с. 30].

На відміну від КПК 1960 року, у чинному КПК України не залишилося правила про те, що перед початком обшуку слідчий зобов'язаний запропонувати особі добровільно видати розшукувані об'єкти. Незважаючи на відсутність такого положення у КПК України, О. В. Капліна зазначає, що таке правило можна використовувати на практиці як одну із складових криміналістичної тактики проведення обшуку [1, с. 16].

Чинний КПК України не обмежує проведення обшуку певним часовим періодом, як це зроблено, наприклад, для допиту (ч. 2 ст. 224 КПК України). Справа в тому, що у правозастосовній практиці відзначається тенденція до збільшення кількості тривалих обшуків. Переважно це спостерігається під час досудового розслідування злочинів, учинених у сфері господарської діяльності [1, с. 7-8]. Коли таку слідчу дію проводять декілька днів, виникають великі складнощі та постає питання щодо доцільності проведення перерви.

В юридичній літературі висловлений погляд, що якщо є дані про значну тривалість обшуку, доцільним є проведення обшуку у вигляді спеціальної операції. Сутність такого обшуку полягає в тому, що він є специфічною формою організації та проведення слідчої дії, яка характеризується великою кількістю суб'єктів і пов'язана із збиранням та дослідженням на великій території численних об'єктів, що мають кримінально значущу інформацію. З метою швидкого проведення тривалого обшуку доцільним є створення слідчих та слідчо-оперативних груп [1, с. 9-10].

Отже, підсумовуючи викладене вище, слід відзначити, що мета і процесуальний порядок проведення обшуку детально визначені у КПК України. Водночас варто зауважити, що деякі норми кримінального процесуального законодавства потребують удосконалення.

Список використаних джерел:

1. Капліна О. В. Проблеми нормативного регулювання та практики проведення обшуку під час кримінального провадження / О. В. Капліна // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2015. – № 2(12). – С. 1-20. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2015/n2/15kovckp.pdf>.
2. Кримінальний процес : підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманянц та ін. ; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. – Харків : Право, 2013. – 824 с.
3. Ільченко С. Реалізація під час обшуку окремих процесуальних гарантій недоторканності житла й іншого володіння особи / С. Ільченко // Юридичний радник. – 2006. – № 1. – С. 28-32.
4. Швидкова О. В. Обшук як спосіб збирання доказів / О. В. Швидкова // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2014. – № 2(10). – С. 1-17. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14sovszd.pdf>.

Шапутько С.В.

аспірант,

Національна академія внутрішніх справ,

суддя,

Печерський районний суд м. Києва

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗГЛЯДУ СКАРГ НА ЗАКРИТТЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

З прийняттям у 2012 році Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК) інститут оскарження рішень слідчого або прокурора про закриття кримінального провадження під час досудового розслідування зазнав змін в частині процедури оскарження. Окремі його питання, зокрема механізм захисту прав, свобод і законних інтересів суб'єктів кримінального процесу під час закриття кримінального провадження, визначення моменту закінчення досудового розслідування, підсудність подання скарг про закриття кримінального провадження давно перебувають у полі зору науковців та були предметом досліджень таких вчених як: Ю.М. Грошевий, В.Т. Маляренко, В.Д. Бринцев, Ю.П. Алєнін, А.Р. Туманянц, М.А. Погорєцький, Д.П. Письменний, І.В. Рогатюк, З.Д. Смітєнко, О. Ю. Татаров В. І., Фаринник, В.М. Федченко, В.І. Чернобук, В.І. Шишкін, М.Є. Шумило, Ю.В. Скрипіна та